

דף כג.

עין משפט א.

הר"מ סימן יג פעיף א

א. בעל דין שברר דיין פלוני לדון אותו, והשני ברר לו אחר לדונו, ט שניהם בוררין שלישי גם י' שלא ברצון הבעלי דינים, ושלושתם דנים אותם, ומתוך כך יצא הדין לאמיתו.

ב. אם ב' הבוררין אינם יכולים להשוות עצמן לברור להם שלישי, * מנהיגי העיר יתנו להם שלישי, ואם אין מנהיגים בעיר, ילך התובע לפני ג' והם יכופו לנתבע לדון לפניהם. וה"ה אם ב' הנתבע מערים לברור דיין שאינו הגון כדי להושיבו אצל דיין הגון, כופין אותו לדון בפני ג'.

ג. אם ל' הנתבע מבקש לברור שניים, וגם שהתובע יברור שניים, * וארבעתם יבררו עוד אחד חמישי, הרשות בידו דכל זמן שהדיינים רבים יותר יוצא הדין לאמיתו.

עין משפט ב.

הר"מ סימן יג פעיף ד

ד. ח. אם אחד מבעלי הדין בא לפסול דיין שבירר חבירו בפסול משפחה, או בגזלנות, מ' אין שומעין לו, ואפי' יש עד אחד שמעיד כדבריו.

ט. הרמב"ם פ"ז מסנהדרין ממשנה סנהדרין כ"ג ע"א. ובוזה בורר לו אחד, צריך שיהיה גמיר או שהמחזהו רבים עליהם כ"כ הש"ך. ושניים בוררין להם שלישי בו ביום ללא דיחוי. כ"כ הסמ"ע בס"ק י"ג בסי' י"ד ע"ש. וא"כ צריכים הבוררים בזבל"א להזהר בכך.

י. וכתב הש"ך מהב"ח דזה כשרוצים לתת דין תורה, אבל אם בסופו של דבר שניהם נתרצו בפשרה בזבל"א, אין הם יכולים לברור השלישי בלא דעת הבעלי דינים.

כ. ואם התובע רוצה להערים א"צ הנתבע להשיב לו עד שיברור דיין הגון. כ"כ הש"ך.

ל. כ"כ הרמב"ן בפירושו על התורה והביאו הרמ"א. וה"ה התובע שביקש כך שומעין לו כ"כ הנתיבות בחידושים ס"ק ה'.

מ. מסנהדרין כ"ג ע"א במשנה וחכמים. וכו"א בעמוד ב' שם ואע"פ דאיתמר שם לענין עדות ה"ה לפסול הדיין.

עין משפט ג.

חז"מ סימן לד סעיף כד.כה

כד. לח. העידו עליו שעבר עבירה פלונית, א"ע"פ שלא התרו בו, פסול, והוא שעבר על דברים שפשטו בישראל שהם עבירה, אבל אם ראוהו עבר עבירה שקרוב העושהו להיות שוגג צריכים להזהירו ואח"כ יפסל.

כד. לט. כיצד ראוהו קושר או מתיר בשבת, צריכים להודיעו שזה חילול שבת, מפני שרוב העם אינם יודעים האיסור. וכן אם ראוהו עושה מלאכה בשבת או ביו"ט צריכים להודיעו שהיום שבת, שמא שוכח הוא שהיום שבת.

וכן המשחק בקוביא תמיד, או מי שנעשה מוכס, או גבאי שמוסיף בגביה לעצמו, צריכים העדים להודיעם שהעושה דבר זה פסול לעדות, שרוב העם אינם יודעים דברים כאלה, ובכל כיוצא בזה.

כה. מ. אין אדם נפסל בעבירה ע"פ עצמו אלא ע"פ עדים שיעידו עליו, שאין אדם משים עצמו רשע. ומ"מ אין עושין אותו עד לכתחילה.

*. וכן אין עד נפסל ע"פ קול וחדש בעלמא, כגון מי שחשוד על העריות

ופסול משפחה היינו שאומר עליו שהוא מגרים או מעבדים שפסולים לדון ישראל, ואינו נאמן משום שהוא נוגע בדבר. סמ"ע ס"ק י"ז.

ג. ואף שאינו חייב מלקות בלי התראה, אע"פ כן נפסל לעדות. אבל בלאו מן התורה שאין בו מלקות פסולו מדברי חכמים. ש"ך ס"ק כ"ד. וכתב הסמ"ע בס"ק נ"ז דג' דרגות ישנם. א' אם אין ידוע לו איסור מלאכה ויודע שהיום שבת, ב' יודע איסור מלאכה אבל יתכן ששכח שהיום שבת. ג' יודע זה וזה אבל אינו יודע שנפסל בכך לעדות, בכולם צריך להודיעו.

ס. מלשון הרמב"ם ריש פ' י"ב מעדות מהנהו קבוראי דכל היכא דאיכא למיתלי דלא ידעי שהיה אסור לא מפסלי.

ע. סנהדרין דף ט' מימרא דרבא. שאדם קרוב אצל עצמו. סמ"ע ס"ק נ"ט.

פ. היינו שאין מוסרין לו להיות עד, כ"כ הש"ך אבל אם כבר העיד כשר. ועיין לקמן בסי' צ"ב סעיף ה'.

צ. אפי' קלא דלא פסיק כ"כ במשרים ודלא כרשב"א. נתיבות ס"ק כ"ז.

שרגיל להתייחד עמהם, וקול יוצא עליו, כשר לכל עדות, **ק** חוץ מלעדות
אשה

עין משפט ד.ה.ו. **ח"מ סימן יג פעיף א**
עיין לעיל עין משפט א

עין משפט ז.ז. **ח"מ סימן ז פעיף י**

יח. דיין שיודע בחבירו שהוא גזלן או רשע **ר** אין לו להצטרף עמו.
ורשע היינו **ש** שפסקו עליו שהוא רשע.
ח"מ סימן לד פעיף א

א. **א** רשע **ת** פסול לעדות. ואם העד הכשר יודע שחבירו המעיד עמו הוא
רשע, אפי' שלא ידוע לדיינים, ואפי' שיודע שחבירו הרשע מעיד

ק. עיין ביו"ד סי' קי"ט, ועיין באבן העזר סי' מ"ב, ובח"מ שם בס"ק ט"ו.

ר. מברייטא שבועות ל' ע"ב. ואע"פ שידון דין אמת אסור משום שנאמר מדבר שקר
תרחק, וה"ה לענין עדות בסי' ל"ד כ"כ הסמ"ע ובט"ז ס"ק י"ט.

ש. עיין פ"ת ס"ק כ"א אם צריך הכרזה בעבירה דרבנן גם בדיין כמו בעד. והתומים הקשה
מסעיף ח' לסעיף י' בשו"ע וכתב דבסעיף ח' בשני ת"ח השונאים זא"ז איירי בעשה
עבירה ולא פסקו נגדו, אך עשה לו גם עוול כנגדו, ובסעיף י' איירי שפסקו עליו שהוא
רשע במקום אחר. והב"ח כתב שמדובר בסעיף ח' לא בשונאים גמורים שבזה אסורים מן
התורה מפסוק ולא מבקש רעתו, ולפ"ז צ"ל בשונאים לא גמורים שזה רק מדרבנן אם עברו
ודנו דיניהם דין וכמו בסעיף ז' בשו"ע וברמ"א, ועיין בסמ"ע ובפ"ת.

ת. בב"ק דף ע"ב ע"ב, וסנהדרין כ"ח ע"א. ונלמד מפסוק אל תשת ידך עם רשע.

אמת, א אסור להעיד עמו. וכ"ש שיודע בחבירו הרשע מעיד ב עדות שקר.

או"ח סימן קע סעיף ב

ב. יח. נקיי הדעת שבירושלים לא היו מסובין בסעודה א"כ יודעים מי מיסב עמהם ב משום שגנאי הוא לת"ח לשבת אצל עם הארץ בסעודה.

ח"מ סימן פז סעיף א עין משפט י.

א. התובע לחבירו ממון או חפץ וחבירו יכל להחזיק ד בו בטענת להד"ם או החזרתי לך, או לקוח הוא בידי, אם הוא מודה במקצת ה

א. מברייתא שבועות ל' ע"ב, וכתב הש"ך דאפי' הם ג' עדים ושניים יודעים שהשלישי הוא רשע ופסול, ויודעים שהעדות אמת ג"כ אסור להעיד עמו, מטעם שאם יעידו עמו הגם שיש שנים כשרים, בטלה כל העדות מדין עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וגורמים להוציא ממון שלא כדין.

ואם הוא עד אחד כשר עם הרשע, אפי' לא ראו ביחד ואין צירוף לבטל כל העדות אסור לו להעיד דגורם לדיינים לפסוק ע"פ עד אחד כ"כ בסמ"ע ס"ק א'. והש"ך בס"ק ג' הוסיף דאפי' דין של עד אחד כשר לחייבו שבועה אין כאן, אפי' כשהם שניים וראו שניהם משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, דגזירת הכתוב היא.

ובספר פעמוני זהב הביא מחוות יאיר שנסתפק אם העד יודע בעצמו שהוא רשע ואין עדים על רשעתו אם מותר לו להעיד, והביא לחלק שם בין רשע דפסול הגוף כגון עבירה שיש בה מלקות אסור, אבל אם הפסול מחמת חימוד ממון למ"ד נוגע משום חשש משקר מותר לו להעיד, ע"ש.

ב. וכאן מטעם מדבר שקר תרחק.

ג. סנהדרין כ"ג ע"א, ובברכות מ"ג ע"ב. ואפי' בסעודת מצוה דברית מילה ונישואין, כ"כ בתוס' פסחים קי"ד ע"א ד"ה ואין, והרמ"א ביו"ד סי' רס"ה סעיף י"ב.

ד. דאם אינו יכול להחזיק בו, מה לנו ולשבועתו. ולאפוקי אם לזה לו ממון ואמר לו אל תפרעני אלא בעדים, או הפקיד בידו חפץ לפני עדים וגם ראוהו עדים או הבי"ד בידו עתה קודם התביעה, ועוד דוגמאות עיין בסמ"ע ס"ק א'.

ה. משנה שבועות ל"ח ע"ב, וטעם מודה במקצת שהתורה הטילה עליו שבועה, שאנו אומרים שאין דעתו לגזולו אלא משתמט ודעתו לפרוע לאחר זמן, והתורה הטילה עליו שבועה שודאי יודה ולא ישבע, ובכופר בכל אינו חייב שבועה מן התורה דחזקה שאין

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

חייב שבועה מן התורה, וכן אם הוא כופר בכל וישנו עד אחד המכחישו^ו חייב שבועה מן התורה, ואפי' אם אין התובע יודע שחייב לו אלא ע"פ העד.

אבל הכופר בכל, ואין עד אחד המכחישו פטור משבועת התורה, בין במלוה בין בפקדון, אבל חייב שבועת היסת. ואפי' ז' טוען להד"ם שלא לויתי ממך מעולם נשבע היסת. והוא שהתובע תובעו בודאי.

ב. מודה במקצת ואמר לו הילך המקצת^ח שאני מודה לך בו, אינו חייב אלא היסת, ואינו נקרא הילך אלא א"כ יהיה המקצת שהוא מודה

אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, אלא שחז"ל חששו שמא משום ספק הלואה ישנה שיש לו עליו כופר עתה עד שיודע לו האמת וע"כ הטילו עליו היסת, שודאי משום ספק זה ימנע ולא ישבע, שהרי אם יודע לו לבסוף שאינו חייב לו מלוה ישנה יתברר ששבועתו היתה לשוא סמ"ע ס"ק ג'. ועיין בספר פעמוני זהב מה שהאריך לפרש דברי הע"ש שהביא הסמ"ע כאן בס"ק ג'.

וכתב הר"ן אם תבעו חמשים הלואה וחמשים מחמת חבלה שחבל בו והנתבע כופר בכל, אם כבר נשבע התובע על חבלתו נקרא מודה במקצת, שאנן סהדי שחייב לו כיון שנשבע והוי כתובעו מנה וכפר בכל ועדים מעידים שחייב לו חמשים, מדר' חייא קמייתא במציעא ג' ע"א, סמ"ע ס"ק ב'. ועיין בביאורים בסי' צ"א ס"ק ז' שכתב דאפי' נשבע על החבלה אחר התביעה בכי"ד חייב על השאר שבועה מן התורה וכ"כ בקצות החושן ס"ק ז', וכתב הנתיבות ונכון הוא ודלא הש"ך בס"ק י"ג, ודוקא שהוא באופן דאי אפשר לגבות ממשעבדי כגון שיכול לטעון פרעתי או אין לו נכסי קרקע שאל"כ הו"ל שיעבוד קרקעות דאינו חייב שבועה.

ו. כתובות פ"ז יליף לה מפסוק לא יקום עד אחד באיש לכל עון וכו'. אבל קם הוא לשבועה, ואם עד אחד מעיד כדברי המלוה ואחד כדברי הלוח, מבואר בסי' פ"ב סעיף י"ב.

ומה שלא הוסיף כאן השו"ע עוד מקרה שכופר בכל ושני עדים מכחישים אותו ומעידים שחייב לו מקצת שנשבע שבועה מן התורה על השאר, כמבואר בסי' ע"ה סעיף ד'. כתב הש"ך בס"ק א' משום שהתחיל המחבר בדוגמא של או חפץ ובזה אם יהיו עדים הרי הוחזק כפרן ואז שנכנגדו נשבע ונוטל ע"כ לא הביא דוגמא זו.

ז. פירוש, לא מבעיא אם מודה לו שהלוהו אלא שפרעו או שיש בידו כנגדו, שאז אף לפי טענת הלוח היה למלוה עמו תחילה שייכות ממון, שצריך לישבע היסת על כפירת הכל, אלא אפי' טען להד"ם, ג"כ נשבע היסת סמ"ע ס"ק ו'.

ח. מימרא דרב ששת במציעא דף ד' ע"א.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

בו מוכן בידו **ט** בפני בי"ד ליתנו לו מיד, אבל אם אמר הרי הוא בביתי ואני אתן לך אותו כעת לא הוי הילך. ואפי' נתן לו משכון **י** על המקצת שהודה לו לא נקרא הילך.

* וי"א דמשכון הוי הילך **כ** שהרי אם נתן לו שטר **ל** הוי הילך.

דף כג:

הו"מ סימן יג סעיף ד

עין משפט א.ב.

ד. **ח.** אם אחד מבעלי הדין בא לפסול דיין שבירר חברו בפסול משפחה,

ט. היינו במלוה, אבל בפקדון אפי' הוא בבית, ומכל שיכן בעומד באגם דהוי הילך כשלא נפחת מדמיו, ש"ך ס"ק ג'. ועייין בביאורים בנתיבות ס"ק א' דבגזילה לא הוי הילך עד שיהיה מוכן בידו בפני בי"ד.

י. טור בשם הר"י מיגש, והטעם משום שלא ישאר בידו המשכון אלא היום או מחר יפדנו, והו"ל כהודאה בעלמא, ומשום כך כתב הריב"ש בסי' שצ"ו שאם נתן לו בעל המשכון רשות למכור המשכון ולקחת דמי הודאתו הוי הילך סמ"ע ס"ק ג'.

והש"ך בס"ק ד' הוסיף דהב"י והד"מ הוסיפו דדוקא שנתן לו רשות למכור המשכון בלי שומת בי"ד או אדם אחר, דאי לאו הכי לא הוי הילך כיון שמחוסר שומא. והוא שבודאי יכול לקבל מעותיו כשימכור.

והש"ך הכריע כדעה זו דעת המחבר דלא הוי הילך, ומשכון בשעת הלואה לא הוי הילך, אבל שלא בשעת הלואה הוי הילך, ש"ך ס"ק ה' בשם הריטב"א, הר"ן ונ"י. כיון דקנה אותו אפי' לאונסין שלא בשעת הלואה, ובנתיבות בחידושים ס"ק ג' כנראה נפלה טעות, והעתיק הש"ך היפך ממה שכתוב אצלנו וצ"ע.

כ. טור בשם בעל העיטור. ועייין בסי' ע"ה סעיף ד' בהג"ה וסי' פ"ח סעיף כ"ח.

ל. כתב בסמ"ע בס"ק י' דה"ה אם תבעו בע"פ בק' והודה לו בנ' ומסר לו מיד שטר באחריות נכסים ליתן לו נ', דג"כ דין הילך יש לו, ובע"ש מסיק דלא מסתבר שזה יהיה הילך דקשה להוציא אפי' בשטר ואיך יהיה הילך, וכתב הסמ"ע דדבריו תמוהין שהרי בריש מציעא גבי סלעים דינרים בהדיא השטר הוי הילך, והש"ך בס"ק ו' כתב ליישבו ששם בגמ' איירי שיש לו קרקעות המשועבדים לו בשטר אבל כאן אין לו קרקע, או בענין שאינו טורף בו ממשועבדים. ועייין בגאון אות י"ג.

או בגזלנות, **מ** אין שומעין לו, ואפי' יש עד אחד שמעיד כדבריו.

עין משפט ג.

הו"מ סימן קמ סעיף ד

ד ה. טען שמעון שיש לו שטר שמכרה או נתנה לו ראובן, וגם שיש לו עדים שהחזיק בה שלוש שנים אומרים לו קיים שטרך **ב**, אם יכול לקיימו מוטב ואם א"א לקיימו כגון שהלכו העדים למדינת הים או מתו ואין מי שמכיר חתימתך, סומכין על עדי חזקה וישבע היסת שלקחה. אבל אם העדים של שטר המכירה ישנם לא תועיל לו החזקה וצריך להביא העדים.

מ. מסנהדרין כ"ג ע"א במשנה וחכמים. וכו"א בעמוד ב' שם ואע"פ דאיתמר שם לענין עדות ה"ה לפסול הדיין.

ופסול משפחה היינו שאומר עליו שהוא מגרים או מעבדים שפסולים לדון ישראל, ואינו נאמן משום שהוא נוגע בדבר. סמ"ע ס"ק י"ז.

נ. מבתרא קס"ט בפלוגתא דרבי ורשב"ג וכאוקימתא בברייתא שם בדף ק"ע ע"א דבצריך לברר פליגי, והלכתא כרבי ואף רבי לא אמר אלא לברר אמיתת הדברים ולהעמיד על האמת. ואם היה אומר שטר היה בידי ואבדתיו מהני החזקה אבל כשאומר שטר בידי הרי בידו שטר ולא דמי לסי' ע' סעיף ב' באמר פרעתין בפני פלוני ופלוני דצריך להביא ג"כ העדים ואם לא באו נשבע היסת ונפטר דשם כיון שאין צריך לפורעו בעדים אלא לכתחילה אומרים לו לברר כדי שלא יצטרך לישבע.

ובאהע"ז סי' ז' סעיף ז' בשבויה שאמרה טהורה אני ויש לי עדים, דא"צ להמתין על העדים, שם משום דבשבויה הקילו. סמ"ע ס"ק ד'.